

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Polska Federacja Związkowa Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej, w odpowiedzi na pismo DPS-I.0210.5.2025 w sprawie konsultacji *projektu ustawy o zmianie ustawy o pomocy społecznej oraz niektórych innych ustaw (UD315)* przedkłada następujące uwagi do dokumentu i projektowanych przepisów:

- 1. Art. 1 pkt 1 zakłada, że „Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, wzajemnego informowania się o potrzebach i udzielonej pomocy osobom, o których mowa w ust. 1, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.”**

Uwagi do zmiany: Ww. przepis zakłada znaczne rozszerzenie dostępu do informacji objętych tajemnicą zawodową o osobach i rodzinach korzystających z publicznego systemu wsparcia, w tym w zakresie przetwarzania ich danych osobowych. W sposób oczywisty jego brzmienie wskazuje, że tak szeroki dostęp do ww. informacji pozyskiwanych w praktyce przez nieograniczoną liczbę podmiotów, a nawet osób fizycznych – prowadzić będzie do naruszenia dóbr osobistych oraz prawa do prywatności osób/rodzin objętych pomocą. Nie założono bowiem nawet, że takie wzajemne informowanie się podmiotów wymaga zgody zainteresowanej osoby, a nawet gdyby nawet założono – to uwzględnić należy, że taka zgoda nie korzystałaby z waloru zgody wyrażanej swobodnie tj. bez obawy o wpływ na uzyskanie świadczeń z pomocy społecznej. Skutkiem proponowanej zmiany będzie ograniczenie dostępności do pomocy społecznej z uwagi na uzasadniony lęk osób potrzebujących wsparcia o zakres informacji przekazywanych o nich na zewnątrz i bez faktycznego oraz ściśle określonego celu przetwarzania. Proponowany przepis, zdaniem opiniującego, może być także próbą faktycznego stworzenia nieistniejącej obecnie podstawy prawnej dla zapowiadanego audytu domów pomocy społecznej lub podobnych projektów w przyszłości. Na marginesie warto również dodać, że ww. przepis może, poprzez swoją niejednoznaczność i sprzeczność z art. 100 u.p.s. – prowadzić do różnych praktyk w zakresie udostępnienia i ochrony danych osobowych osób objętych pomocą, co może powodować ryzyko odszkodowawcze pod stronie jednostek.

Propozycja: W ocenie naszej organizacji, obecna regulacja zawarta w art. 100 ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.) – dalej u.p.s., w sposób pełny chroni prawa osób korzystających z publicznego systemu wsparcia przed nieuzasadnioną ingerencją m.in. ich dane osobowe i prawo do prywatności. Zarówno ww. przepis, jak też normy zawarte w innych aktach prawa stanowią podstawę do

pozyskiwania danych w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Stąd postulujemy rezygnację z ww. przepisu.

2. Art. 1 pkt 2 lit a zakłada wprowadzenie definicji deinstytucjonalizacji – rozumianej jako - proces rozwoju usług społecznych na poziomie rodziny i społeczności lokalnej, w tym o charakterze profilaktycznym, który ma na celu zastąpienie opieki instytucjonalnej wsparciem świadczonym na poziomie społeczności lokalnej.

Uwagi: W pierwszej kolejności wskazać należy, że wprowadzanie definicji określonej i szczegółowej koncepcji/strategii pomagania, która ma ze swej natury charakter ograniczony (czasowo, pojęciowo, metodycznie), nie jest znane w przypadku innych aktów prawa rangi ustawowej. Rodzi to pytanie o zasadność konsekwentnego dopisywania np. do ustawy o pomocy społecznej przez ustawodawcę innych koncepcji teoretycznych lub metodycznych w zakresie udzielanej pomocy tj. za każdym razem, gdy wystąpi o powyższe określona grupa interesariuszy. Po drugie – w ocenie naszej organizacji taki sposób tworzenia ustawowych definicji może prowadzić do naruszania zasady pewności prawa (zmiennosc koncepcji), a w konsekwencji także zasady zaufania obywateli (jednostki) do państwa i stanowionego przez nie prawa. Po trzecie - wskazana definicja i jej brzmienie - narusza zasadę dostatecznej określoności przepisów prawa w zakresie wymogu ich precyzyjności i jasności. Wprowadzona definicja nie jest pod tym względem klarowna i zrozumiała dla adresatów, ma charakter zależny od określonego podejścia. Po czwarte – w zakresie skutków, które wywoła – w sposób oczywisty ma ona konfliktogenny charakter, o czym informuje część środowisk i organizacji OzN, a zatem należy ww. pojęcia unikać w dyskursie, a więc tym bardziej w aktach prawa. Konfliktogenny, polaryzujący i rodzący sprzeciw potencjał proponowanej definicji ujawnił się już na etapie opracowywania zmian i zdaniem naszej organizacji - ryzyka oraz zagrożenia w tym zakresie będą tylko się potęgowały. Po piąte - biorąc również pod uwagę obserwowane zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa) oraz malejący potencjał opiekuńczy rodzin i środowisk lokalnych (źródło: rządowa *Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)*), a także ograniczoną dostępność do opieki długoterminowej (źródło: *Raport OECD*) – nie jest możliwe zastąpienie opieki instytucjonalnej, o czy wyraźnie jest mowa w proponowanej definicji.

Propozycja: Z powyższych względów proponujemy rezygnację z proponowanej zmiany. Alternatywnie za dopuszczalne należałoby uznać przeniesienie definicji do ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych jako aktu spójnego w zakresie wprowadzania określonych ram DI i usług społecznych, ale przy jednoczesnej modyfikacji jej brzmienia z usunięciem spornego wyrażenia dotyczącego „zastępowania”.

3. Art. 1 pkt 2 lit b wprowadza nową definicję „osoby w kryzysie bezdomności” – która oznacza - osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości stałego zamieszkania, a także osobę

korzystająca w procesie wychodzenia z bezdomności ze wsparcia w mieszkaniu treningowym lub innej formy wsparcia realizowanej w mieszkaniu na czas określony, przygotowującej tę osobę pod opieką specjalistów do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającej w codziennym funkcjonowaniu.

Uwagi: Po pierwsze – proponowana definicja osoby w kryzysie bezdomności – definiuje tę osobę poprzez pojęcie tożsame jakim jest – „osoba korzystająca w procesie wychodzenia z bezdomności ze wsparcia w mieszkaniu treningowym (...)”. Powyższe stanowi o błędzie logicznym w tworzeniu tej definicji (*idem per idem*). Tym samym, zaproponowana zmiana, by jednym z warunków uznania osoby za osobę w kryzysie bezdomności było korzystanie ze wsparcia w mieszkaniu treningowym lub innej formy wsparcia realizowanej w mieszkaniu na czas określony (...) – oznaczałoby w praktyce, że każda z osób korzystająca z tej formy wsparcia uznana byłaby automatycznie za osobę w kryzysie bezdomności. Po drugie – rozszerzenie definicji od strony podmiotowej – oznacza wprost, że poszerzony zostanie krąg osób uprawnionych do świadczeń z pomocy społecznej z uwagi na przesłankę „bezdomności” wskazaną w art. 7 pkt 3 u.p.s., co wymagałoby co najmniej oszacowania wpływu proponowanej zmiany na docelową liczbę osób objętych pomocą społeczną, a co nie zostało uwzględnione w Ocenie Skutków Regulacji (OSR). Po trzecie – proponowana zmiana, stawia również pytanie o spójność nazewnictwa stosowanego w ustawie, co do pojęć: „osoba w kryzysie bezdomności” vs „bezdomność” (art. 7 pkt 3 u.p.s.), a co rodzi wątpliwości interpretacyjne, ale także co do zasad poprawnej legislacji. Po czwarte – nasza organizacja dostrzega problem, że część gmin, pomimo stanowiska sądów wyrażonego w orzeczeniach, odmawiało refundacji udzielonej pomocy argumentując, że osoba przebywająca w mieszkaniu treningowym przestaje spełniać definicję osoby bezdomnej, co znacznie ograniczało dostępność tej formy pomocy dla osób przebywających na terenie innej gminy niż gmina ostatniego zameldowania na pobyt stały, jednakże problem ten należy rozwiązać poprzez wprowadzenie dodatkowej normy szczególnej, a nie poprzez błędne rozszerzenie samej definicji.

Propozycja: Akceptujemy zmianę nazewnictwa na „osoba w kryzysie bezdomności” przy ujednoczeniu przesłanki z art. 7 pkt 3 u.p.s. Natomiast pozostała część definicji powinna zostać w obecnym brzmieniu lub przeformułowana na poprawną metodycznie oraz prawnie (logicznie). Należy również uwzględnić w OSR skutek związany z ewentualnym rozszerzeniem podmiotowym ww. definicji.

4. W art. 1 pkt 2 lit c wprowadza się definicję „osoby wymagającej wsparcia w codziennym funkcjonowaniu” – która oznacza osobę, która ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga wsparcia lub opieki w związku z niemożnością samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności spraw życia codziennego. Nadto w art. 1 pkt 3 proponuje się w art. 7 u.p.s. po pkt 6 dodanie nowej przesłanki uprawniającej do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej tj. pkt 6a w brzmieniu: „6a) sprawowania opieki nad osobą wymagającą wsparcia w samodzielnym funkcjonowaniu;”

Uwagi: Po pierwsze – wskazana definicja ma charakter niedookreślony, co do rozumienia użytego w niej wyrażenia „samodzielnego wykonywania co najmniej jednej z podstawowych czynności spraw życia codziennego”. Nie spełnia zatem warunku dostatecznej określoności

przepisów prawa w zakresie wymogu ich precyzyjności i jasności. Po drugie – skutkiem wprowadzenia dodatkowej przesłanki dla uzyskania świadczeń z pomocy społecznej, jest potencjalne poszerzenie kręgu osób/rodzin objętych świadczeniami z pomocy społecznej. Powyższe powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w OSR tj. w zakresie oszacowania liczby nowych odbiorców pomocy, jak też skutków finansowych dla budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego, co nie nastąpiło. Po trzecie - art. 1 pkt. 3) lit. a) dodający w art. 7 do powodów przyznania pomocy pkt. 6a mówi o “osobie wymagającej wsparcia w **samodzielnym funkcjonowaniu**” i tym samym jest niespójny z art. 1 pkt. 2) lit. c), który w art. 6 wprowadza do ustawy definicję “osoby wymagającej wsparcia w **codziennym funkcjonowaniu**”. Ta druga wersja pojawia się również w uzasadnieniu projektu, stąd można wnioskować (choć nie jest to pewne), że to ona jest zgodna z intencją projektodawcy.

Propozycja: Należy doprecyzować i ujednoczyć brzmienie proponowanej definicji na poprawną w zakresie wymogów, które powinna ona spełniać. Dodatkowo projektodawca winien uwzględnić w OSR ww. konsekwencje związane z poszerzeniem kręgu odbiorców pomocy.

- 5. W art. 1 pkt 2 lit d wprowadza się nowe brzmienie definicji pracy socjalnej, która oznacza – profesjonalną i interdyscyplinarną działalność zawodową, opartą na metodyce pracy socjalnej, mającą na celu wspieranie osób, rodzin oraz grup społecznych w poprawie jakości życia oraz w przewyżnianiu trudności, uwzględniającą zachodzące zmiany społeczne, potrzeby rozwojowe, a także możliwości wzmocnienia pozycji i samodzielności osób objętych wsparciem.**

Uwagi: Po pierwsze – powołany przez resort, Zespół ds. reformy pomocy społecznej, z inicjatywy naszej organizacji wypracował nową definicję „pracy socjalnej”, która została omówiona przez przedstawicieli różnych środowisk i zawierała niezbędne elementy dla jej ustawowego umocowania. Definicja ta w brzmieniu: *”Praca socjalna – oznacza każdorazową działalność zawodową, opartą na praktyce i interdyscyplinarnych badaniach oraz teoriach, której głównym celem jest wspieranie jednostek, rodzin i grup społecznych w poprawie jakości ich życia oraz w zapobieganiu i przewyżnianiu życiowym trudnościom, przy jednoczesnym działaniu na rzecz zmian społecznych, rozwoju, społecznej spójności i wzmocnienia osób oraz grup. Praca socjalna oparta jest na poszanowaniu wartości, godności oraz różnorodności osób i służy obronie praw człowieka, zapewnieniu równego traktowania oraz sprawiedliwości społecznej.”* – była zgodna z międzynarodowymi standardami, a także odpowiadała na aspekt praktyczny związany z niskim stopniem raportowania samego świadczenia w formie pracy socjalnej przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej, szczególnie w tych przypadkach gdy rodzina/osoba korzysta wyłącznie z pracy socjalnej bez pobierania innych świadczeń (np. zasiłków). Jej wprowadzenie pozwoliłoby m.in. na dostosowanie oferty pomocy do aktualnych wyzwań. Ww. definicja została bez podania jakichkolwiek przyczyn i wyjaśnień zmodyfikowana przez samego projektodawcę, co m.in. pozbawia jej waloru praktycznego dotyczącego raportowania faktycznej liczby osób korzystających ze świadczenia pracy socjalnej, a tym samym także w zakresie reagowania na potrzeby osób korzystających z pomocy. Nadto, z niezrozumiałych przyczyn, projektodawca zrezygnował w niej z odwołania się do uniwersalnych i stałych praw człowieka, a za to uzależnił jej świadczenie od aktualnych trendów, co może oznaczać podporządkowanie pracy socjalnej woli politycznej.

Propozycja: Proponujemy przywrócenie do projektu pierwotnie przedłożonej definicji przez Zespół ds. reformy systemu pomocy społecznej lub całkowitą rezygnację z wprowadzenia nowego brzmienia ww. definicji w zaproponowanej przez projektodawcę formie, jako nie spełniającej elementarnych warunków.

6. **Art. 1 pkt 2 lit e wprowadza nową definicję „kręgów wsparcia” – które oznaczają – formę organizowania i udzielania wsparcia w codziennym funkcjonowaniu osobom i rodzinom, w postaci sieci osób udzielających wsparcia, działających w celu uwzględniania potrzeb, osób oraz rodzin w zakresie prowadzenia niezależnego życia w społeczeństwie. Sieć ta obejmuje w szczególności osoby spokrewnione, sąsiadów, wolontariuszy, instytucje i organizacje działające na rzecz osób i rodzin oraz specjalistów. Jednocześnie w art. 1 pkt 9 lit b, jako nowe zadanie gminy dodaje się „inicjowanie i wspieranie tworzenia kręgów wsparcia”.**

Uwagi: Po pierwsze – podobnie jak w przypadku definicji deinstytucjonalizacji - wskazać należy, że wprowadzanie definicji określonej i szczegółowej koncepcji/strategii pomagania, która ma ze swej natury charakter ograniczony (czasowo, pojęciowo, metodycznie), nie jest znane w przypadku innych aktów prawa rangi ustawowej. Rodzi to pytanie o zasadność konsekwentnego dopisywania np. do ustawy o pomocy społecznej przez ustawodawcę innych koncepcji teoretycznych lub metodycznych w zakresie pomagania tj. za każdym razem, gdy wystąpi o powyższe określona grupa interesariuszy. Po drugie – pomimo że projektodawca założył, że ww. zadanie nie ma charakteru obowiązkowego, to rządowy dokument „Wytoczne do przeprowadzania oceny wpływu i konsultacji publicznych w ramach rządowego procesu legislacyjnego” nie zawiera ograniczenia, co do szacowania skutków, w tym finansowych wprowadzenia ustawy, wyłącznie do zadań o charakterze obowiązkowym. Biorąc pod uwagę, treść art. 50 ust. 1 ustawy o finansach publicznych - przyjmowane przez Radę Ministrów projekty ustaw oraz akty prawne, których skutkiem finansowym może być zwiększenie wydatków lub zmniejszenie dochodów jednostek sektora finansów publicznych w stosunku do wielkości wynikających z obowiązujących przepisów, zawierają w uzasadnieniu: 1) określenie wysokości tych skutków; 2) wskazanie źródeł ich sfinansowania; 3) opis celów nowych zadań i mierników określających stopień realizacji celów. Należałoby więc, w przypadku nowego zadania, jakim jest inicjowanie i wspieranie tworzenia kręgów wsparcia – oszacować i podać w OSR skutek, jaki może to wywołać. Projektodawca zakłada bowiem wprawdzie, że „Na początkowym etapie wdrożenia zadanie będzie realizowane w oparciu o projekt finansowany ze środków Funduszy Europejskich dla Rozwoju Społecznego (FERS) pn. Rozwój kręgów wsparcia i asystencji prawnej.”, ale nie tylko nie wskazuje na dalsze obciążenia po zakończeniu okresu projektowego, ale także przyznaje, że „Z uwagi na brak wiedzy o poziomie zainteresowania jednostek samorządu terytorialnego realizacją tego zadania, nie jest obecnie możliwe oszacowanie skutków finansowych związanych z jego prowadzeniem w skali ogólnopolskiej”, co jednakowoż stanowi przyznanie, że takie skutki wystąpią.

Propozycja: Proponujemy rezygnację z ww. nowego zadania lub alternatywnie - przeniesienie definicji i zadania do ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, jako aktu spójnego w zakresie wprowadzania określonych ram DI i usług

społecznych, przy jednoczesnym wskazaniu skutków oraz niezbędnym oszacowaniu wpływu zadania w OSR.

- 7. Art. 1 pkt 7-9 wprowadza na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek opracowania strategii polityki społecznej, która zostaje rozszerzona o obowiązek opracowania i realizacji lokalnych planów rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.**

Uwagi: Ww. obowiązek wprost i jednoznacznie niesie za sobą dodatkowe skutki finansowe i będą one stanowiły podstawy do angażowania środków budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Wbrew twierdzeniom projektodawcy – nie jest to tylko zmiana nazwy i charakteru opracowywanych i istniejących już strategii na szczeblu samorządowym poprzez ich uporządkowanie oraz doprecyzowanie, ale wprowadzenie w projekcie ustawy – nowego i szerszego niż dotychczas zakresu realizowanych zadań dotyczących procesu deinstytucjonalizacji. Przyjęte przepisy wprost nakładają więc na JST konieczność zabezpieczenia nowych środków finansowych, choćby związanych z koniecznością opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych uwzględniającej zupełnie nowe i dodatkowe jej elementy. Projektodawca, nie tylko nie dokonuje szacunków związanych z koniecznością uwzględnienia nowych zadań, a więc i nakładów finansowych na szczeblu samorządowym, ale w ogóle pomija i ukrywa je w tekście OSR. Warto zauważyć, że czyni to wbrew projektowanym przepisom, bowiem w art. 1 pkt. 9 projektu ustawy, sam wskazuje i przyznaje, że „*plan finansowy planu rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji stanowi załącznik do uchwały w sprawie wieloletniej prognozy finansowej jednostek samorządu terytorialnego, o której mowa w art. 226 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2025 r. poz. 1483, 1844 i 1846).*”.

Propozycja: Należy bezwzględnie ustalić i podać w OSR skutki finansowe występujące w powyższym przypadku, bowiem w sposób jednoznaczny one występują, co zgodnie z przytoczonymi wcześniej wytycznymi powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w całości projektu.

- 8. Art. 1 pkt 9 lit a wprowadza nowe zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym, jakim jest „szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu gminy oraz organizowanie wsparcia zawodowego w postaci superwizji i zapewnienie środków na ten cel;”**

Uwagi: Nasza organizacja w pełni popiera rozszerzenie ww. zadań gminy o szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej, w tym wsparcia w postaci superwizji oraz zapewnienia środków na ten cel, jednakże poprzez fakt, iż projektodawca postanowił ukryć to nowe zadanie i koszt z tym związany w OSR nie podając choćby szacunkowych skutków finansowych - to w sposób świadomy dopuścił tym samym ryzyko związane z faktycznym zakwestionowaniem tej potrzebnej regulacji na dalszych etapach procesu legislacyjnego.

Propozycja: Uważamy, że należy bezwzględnie oszacować i uzupełnić skutek finansowy, który wiąże się dla JST z wprowadzonym zadaniem. Uwaga i propozycja, pozostaje odpowiednio aktualna w zakresie normy wskazanej w art. 1 pkt 10 lit d oraz art. 11 pkt 11 lit b.

9. Art. 1 pkt 9 lit b wprowadza nowe zadanie własne gminy o charakterze nieobowiązkowym, jakim jest „prowadzenie streetworkingu”.

Uwagi: Zastosowanie będą miały uwagi wskazane już w pkt 6 naszej opinii odnoszące się do innego zadania o charakterze nieobowiązkowym, jakim są „kręgi wsparcia”. Nadmienić należy, że wprowadzenie streetworkingu bezdomności, jako zadania fakultatywnego, w praktyce oznaczać będzie, że nie stanie się on powszechną i dostępną formą pomocy środowiskowej dla osób w kryzysie bezdomności. Dodatkowo wskazujemy, że poprzez niestaranny sposób tworzenia projektu ww. ustawy, w OSR mylnie wskazano, iż odpowiednio streetworking bezdomności” oraz „kręgi wsparcia” należą do zadań obowiązkowych gminy (str. 12 akapit 4, str. 20 wiersz pierwszy OSR).

Propozycja: Uważamy, że ww. zadanie należy uznać za obowiązkowe dla gmin powyżej 50 tys. mieszkańców, przy jednoczesnym wskazaniu i zapewnieniu źródeł finansowania oraz oszacowaniu kosztów związanych z wprowadzeniem ww. zadania.

10. Art. 1 pkt 14 wprowadza przepis stanowiący, iż – „Art. 23b. 1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej są obowiązane, na żądanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, do niezwłocznego przekazania informacji oraz danych, w tym danych osobowych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w przypadkach uzasadnionych koniecznością natychmiastowego reagowania, w szczególności w sytuacjach: nadzwyczajnych, kryzysowych, zagrażających życiu lub zdrowiu osób korzystających z pomocy społecznej, wymagających pilnych działań systemowych lub koordynacyjnych na poziomie krajowym, o istotnym znaczeniu społecznym lub publicznym. 2. Zakres przekazywanych informacji i danych ogranicza się do danych niezbędnych do osiągnięcia celu, o którym mowa w ust. 1, może obejmować dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej, pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz funkcjonowania systemu pomocy społecznej. 3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w ust. 1 i zapewnia odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu ich ochrony. 4. Odmowa przekazania informacji lub danych, o których mowa w ust. 1, nie może być uzasadniana przepisami o ochronie danych osobowych, jeżeli żądanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego spełnia warunki określone w ust. 1 i 2.”

Uwagi: Podobnie, jak w przypadku art. 1 pkt 1 projektowanej ustawy, zakłada się wprowadzenie przepisów znacznie zwiększających dostęp do informacji wrażliwych, tym razem jednak na żądanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Pozornie ww. przepis, w odróżnieniu od wcześniej komentowanego, ogranicza zakres przedmiotowy przetwarzanych danych do sytuacji wyjątkowych i szczególnych. Naszym jednak zdaniem, powyższe zabezpieczenie ma charakter fasadowy, bowiem w treści przepisu zawarte są pojęcia nieostre, ogólne lub przede wszystkim - dopuszczające otwarty katalog sytuacji, w których udostępnienie danych może i tak nastąpić. Ww. przepisy naruszałby zatem nie tylko prawa osób korzystających z systemu pomocy społecznej, ale także jej pracowników, których dane – zgodnie z właściwymi

przepisami prawa pracy – ograniczone są do przetwarzania przez pracodawców oraz podmioty związane z procesem świadczenia pracy. Powyższa zmiana, wbrew twierdzeniom zawartym w uzasadnieniu do projektu ustawy, nie spełnia zasady proporcjonalności projektowanych przepisów, ale także reguły subsydiarności projektowanych przepisów, zgodnie z którą każdy szczebel władzy powinien realizować tylko te zadania, które nie mogą być skutecznie zrealizowane przez szczebel niższy lub same jednostki działające w ramach społeczeństwa. Biorąc pod uwagę, że nadzór i kontrola nad realizacją zadań pomocy społecznej przez JOPS sprawowana jest już odpowiednio przez jednostki samorządu terytorialnego oraz wojewodów, które to podmioty posiadają szeroki zakres kompetencji nadzorczych oraz kontrolnych wynikających m.in. z aktualnie obowiązujących przepisów u.p.s. (rozdział 4 tejsze) – to nie adekwatne jest, uwzględniając również, że pomoc społeczna nie jest częścią administracji rządowej, rozszerzać w ww. zakresie kompetencje właściwego ministra.

Propozycja: Uznając argument, że skoordynowanie działań w stanach nadzwyczajnych lub sytuacjach kryzysowych, klęsk żywiołowych lub ekologicznych, może wymagać dostępu do określonych danych, proponujemy następującą modyfikację:

Art. 23b. 1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej są obowiązane, na żądanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, do niezwłocznego przekazania informacji oraz danych, w tym danych osobowych, w zakresie niezbędnym do realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, w przypadkach uzasadnionych koniecznością natychmiastowego reagowania w sytuacjach: nadzwyczajnych, kryzysowych, zagrażających życiu lub zdrowiu grupie osób korzystających z pomocy społecznej, które wymagają pilnych działań systemowych lub koordynacyjnych na poziomie krajowym, o istotnym znaczeniu społecznym lub publicznym. 2. Zakres przekazywanych informacji i danych ogranicza się do danych niezbędnych do osiągnięcia celu, o którym mowa w ust. 1, może obejmować dane dotyczące osób korzystających z pomocy społecznej oraz funkcjonowania systemu pomocy społecznej. 3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego jest administratorem danych osobowych przetwarzanych w ust. 1 i zapewnia odpowiednie środki techniczne i organizacyjne w celu ich ochrony. 4. Odmowa przekazania informacji lub danych, o których mowa w ust. 1, nie może być uzasadniana przepisami o ochronie danych osobowych, jeżeli żądanie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego spełnia warunki określone w ust. 1 i 2.”

11. Art. 1 pkt 17 lit b stanowi, że „Zasiłek celowy może być wypłacony jednorazowo lub w transzach przez okres nie dłuższy niż 1 rok kalendarzowy.”

Uwagi: Zdaniem naszej organizacji przyjęcie, że „Zasiłek celowy może być wypłacony jednorazowo lub w transzach przez okres nie dłuższy niż 1 rok.” stanowi wprost próbę ograniczenia prawa osób/rodzin do zasiłku okresowego i jest omijaniem przepisów o zasiłku okresowym. Zespół ds. reformy systemu pomocy społecznej postulował zmiany, które miałyby na celu poszerzenie prawa do zasiłku okresowego, a więc wprost odmiennych od zakładanej modyfikacji w zasadach przyznawania zasiłków celowych. Warto nadmienić, że już w obecnym stanie prawnym wypłata zasiłku celowego może następować w częściach, jednak obwarowane jest koniecznością wykazania przez organ szczególnych okoliczności, co zabezpiecza też osoby

korzystające ze wsparcia przed nadużyciami w zakresie naruszenia generalnej i uzasadnionej w orzecznictwie i komentarzach zasady, że świadczenie to ma charakter jednorazowy.

Propozycja: Proponujemy rezygnację z ww. zmiany.

12. Art. 1 pkt 19 lit a i b stanowi, że „2a. Poradnictwo prawne świadczone jest przez osoby, które ukończyły studia wyższe magisterskie na kierunku prawo.”, „3a. Poradnictwo psychologiczne świadczone jest przez osoby, które ukończyły studia wyższe magisterskie na kierunku psychologia.”

Uwagi: Do zadań pracownika socjalnego, wskazanych w art. 119 ust. 1 u.p.s., należy m.in. 1) praca socjalna; 1a) przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych; 2) dokonywanie analizy, diagnozy i oceny zjawisk indywidualnych i społecznych, a także formułowanie opinii w zakresie zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej oraz kwalifikowanie do uzyskania tych świadczeń; 3) udzielanie informacji, wskazówek, porad i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych osobom, rodzinom, grupom i społecznościom, które dzięki tej pomocy będą zdolne samodzielnie rozwiązywać problemy będące przyczyną ich trudnej sytuacji lub zaspokajać niezbędne potrzeby życiowe. Realizacja wszystkich ww. zadań wymaga przez pracownika socjalnego zbudowania relacji pomocowej, która nierozzerwalnie związana jest z procesami psychologicznymi i wykorzystuje metody oraz techniki o charakterze psychologicznym. Jest więc to istota pracy socjalnej oraz udzielania pomocy, w tym uwzględniana w procesie kształcenia i szkolenia pracowników socjalnych (np. kliniczna praca socjalna, dialog motywujący etc.). Podobnie, w przypadku udzielania informacji, wskazówek, porad i pomocy w zakresie rozwiązywania spraw życiowych, pracownik socjalny w sposób oczywisty sięga do wiedzy prawnej i wykorzystuje ją w niezbędnym zakresie. Wszystkie powyższe czynności pracownika socjalnego mieszczą się w pojęciu poradnictwa i jest to standard międzynarodowy w zakresie świadczenia pracy socjalnej. Projektowane przepisy wprost stanowiąc będą zatem barierą i ograniczeniem dla skutecznego udzielania pomocy osobom i rodzinom, niwelując na skalę dotąd nieznaną w Polsce, narzędzia pracy oraz metodykę działania pracowników socjalnych. Warto podkreślić, że ww. przepisy stanowią również nadmierną regulację w stosunku do przepisów branżowych regulujących zawód psychologa, radcy prawnego lub adwokata. Przykładowo – w ustawie z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów – nie ma w ogóle mowy o poradnictwie psychologicznym (są świadczenia psychologiczne). Nadto jak wskazano w art. 23 ust. 3 teże - zastrzeżenie udzielania świadczeń psychologicznych, o których mowa w ust. 2 pkt 4, przez psychologa nie ogranicza prawa do podejmowania poszczególnych działań mieszczących się w zakresie udzielania pomocy psychologicznej przez osoby, które nie posiadają prawa wykonywania zawodu psychologa, jeżeli są one realizowane w związku z wykonywaniem zadań określonych w odrębnych przepisach. Podobne i analogiczne zastrzeżenia należy poczynić w stosunku do zasad udzielania pomocy prawnej. Reasumując – projektowane przepisy wprost zawężają kompetencje pracowników socjalnych w udzielaniu pomocy, w tym poradnictwa i to w zakresie znacznie wykraczającym poza potrzebę zwykłej ochrony praw psychologów oraz zawodów prawniczych. Przepisy tak skonstruowane, mogą też narazić pracowników socjalnych, na nieuzasadnione zarzuty związane z wykonywaniem ich dotąd normalnej pracy na rzecz drugiego człowieka.

Propozycja: Wnosimy bezwzględnie o rezygnację z ww. zmian.

13. Art. 1 pkt 22 lit a zakłada m.in., że „W schronisku dla osób w kryzysie bezdomności i w schronisku dla osób w kryzysie bezdomności z usługami opiekuńczymi nie jest wymagane zatrudnienie pracownika socjalnego jeżeli czynności te realizuje pracownik socjalny właściwego terytorialnie ośrodka pomocy społecznej lub centrum usług społecznych mający w swoim zakresie zadań współpracę ze schroniskiem.”

Uwagi: Powyższy przepis wprost oznaczać będzie dalsze obniżanie standardów, w tym dostępności do profesjonalnej pomocy pracowników socjalnych i pracy socjalnej. Jest bowiem oczywiste, że praca socjalna, w szczególności adresowana jest do osób w kryzysie bezdomności i powinna być podstawową ofertą dla tej kategorii odbiorców w miejscu, w którym uzyskują one schronienie. Warto zauważyć, że z uwagi na ograniczenia kadrowe, już teraz dostępność do ww. wsparcia jest ograniczona w OPS/CUS, a więc pozostawienie ww. zapisu w proponowanym brzmieniu, oznacza *de facto* ciche dopuszczenie do wygaszania pracy socjalnej dla zainteresowanych i to w miejscu, gdzie jest ona najbardziej potrzebna i skuteczna. Zamiast zatem rozwiązać problem dotyczący niskiej atrakcyjności zatrudnienia m.in. w ww. schroniskach, proponowane są zmiany, których realnym skutkiem będzie wyłącznie zawężenia oferty pomocowej dla osób potrzebującym, a tym samym zmniejszenie efektywności w zakresie wsparcia procesu wychodzenia z bezdomności. Nadto - chaos interpretacyjny oraz spory i konflikty o kompetencje pomiędzy OPS a organizacjami prowadzącymi placówki wynikające z zapisów art. 25 u.p.s. o braku możliwości zlecenia przeprowadzania wywiadów i jednocześnie zapisów art. 107 u.p.s. i rozporządzenia w/s rodzinnego wywiadu środowiskowego, zostaną w ten sposób jeszcze bardziej pogłębione.

Propozycja: Wnosimy bezwzględnie o rezygnację z ww. zmiany.

14. Art. 1 pkt 23 zakłada, zastąpienie wyrazów „kierownik ośrodka pomocy społecznej” użytymi w odpowiedniej liczbie i odpowiednim przypadku wyrazami „dyrektor ośrodka pomocy społecznej”.

Uwagi: Po pierwsze ww. zamiana zakłada konieczność modyfikacji kilkudziesięciu przepisów prawa zawartych w różnych ustawach i rozporządzeniach. Jak wskazuje projektodawca - „*Wprowadzenie jednolitego określenia „dyrektor” odzwierciedla rzeczywisty zakres odpowiedzialności i kompetencji osób zarządzających ośrodkami pomocy społecznej, podkreśla rangę tych jednostek w strukturze samorządu terytorialnego (...)*”. Zdaniem naszej organizacji ww. przepis oraz cel, stoi w oczywistej sprzeczności z zasadami tworzenia regulacji prawnych tj. powinnością ustalenia czy rezultaty wynikające z wprowadzenia regulacji są mierzalne i proporcjonalne. Po drugie - Całkowity ciężar związany z kosztami administracyjnymi tego procesu – przenosi się na jednostki samorządu terytorialnego, nie wskazując w OSR skali możliwych wydatków np. związanych z koniecznością wydania nowych upoważnień z zakresu kilkudziesięciu aktów prawa. Ww. zmiana choć będzie

Polska Federacja Związkowa
Pracowników Socjalnych
i Pomocy Społecznej

adres siedziby: ul. Jana Cybisa 7, 02-784 Warszawa
KRS 0000442994 REGON 146624204 NIP 9512366909
Strona internetowa: www.federacja-socjalnych.pl
e-mail: kontakt@federacja-socjalnych.pl

kosztowna, nie rozwiązuje w sposób adekwatny żadnych problemów w systemie pomocy społecznej, a zakładane rezultaty nie są weryfikowalne.

Propozycja: Wnosimy o odstąpienie od ww. zmiany.

15. Art. 1 pkt. 25 wprowadzający zmiany w art. 53 dotyczącym mieszkań wspieranych i wspomaganych porządkuje zasady przyznawania wsparcia w takich mieszkaniach i kwestię podmiotów uprawnionych do ich prowadzenia oraz podkreśla różnice między tymi dwoma typami mieszkań ze względu na ich przeznaczenie.

Uwaga: Naszym zdaniem zbędne jest dodanie określeń „długoterminowe” i „krótkoterminowe” - są one nieprecyzyjne i w naszej ocenie zapisy ust. 8 i 9 wystarczająco jasno regulują te kwestie.

Propozycja: Należy usunąć ww. określenia.

16. Art. 1 pkt 26 lit a i b stanowi, że „1. Osobie pełnoletniej wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której po wyczerpaniu innych form wsparcia, w tym w szczególności: 1) w formie usług opiekuńczych, 2) w formie specjalistycznych usług opiekuńczych, 3) wsparcia w mieszkaniu wspomagany - nie można zapewnić niezbędnej pomocy w środowisku umożliwiającej dalsze funkcjonowanie w miejscu zamieszkania lub w mieszkaniu wspomagany, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej na czas określony.”, b) „1a. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy zwłoka w udzieleniu całodobowej opieki stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia lub zdrowia, dopuszcza się umieszczenie tej osoby w domu pomocy społecznej w trybie pilnym, na czas – określony, przed wyczerpaniem wszystkich form wsparcia, o których mowa w ust. 1, jeżeli ich zastosowanie nie jest możliwe. 1b. Umieszczenie w domu pomocy społecznej w trybie pilnym, o którym mowa w ust. 1a, podlega niezwłocznej ocenie, w szczególności pod kątem możliwości zapewnienia osobie innej formy pomocy w środowisku lub udzieleniu innej formy wsparcia przez aktualizację rodzinnego wywiadu środowiskowego w terminie 3 miesięcy od dnia umieszczenia.”

Uwagi: Po pierwsze – proponowane nowe brzmienie art. 54 ust. 1-1b u.p.s., wprowadza nowe i dodatkowe warunki, od których uzależnione jest udzielenie pomocy w formie prawa do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Warto zauważyć, że wbrew powielanej i nieprawdziwej narracji, już dziś korzystanie w ww. prawa przez osoby, które potrzebują opieki całodobowej jest poważnie utrudnione. Na powyższe wskazuje m.in. powołany uprzednio raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), w którym jednoznacznie wskazano, że ok. 12% seniorów w wieku co najmniej 65 lat w państwach OECD korzysta z jakiejś formy opieki długoterminowej, a w Polsce odsetek objętych pomocą długoterminową jest poziomem 0,9%. Niewątpliwie, oprócz skomplikowanych procedur administracyjnych, obejmujących również konieczność ustalenia sytuacji członków rodziny wnioskodawcy, barierą są również koszty pobytu w DPS, co przy jednoczesnej partycypacji ze strony gminy powoduje już teraz presję w kierunku odmawiania pobytu w DPS dla osób tej pomocy wymagających. Teraz,

Polska Federacja Związkowa
Pracowników Socjalnych
i Pomocy Społecznej

adres siedziby: ul. Jana Cybisa 7, 02-784 Warszawa
KRS 0000442994 REGON 146624204 NIP 9512366909
Strona internetowa: www.federacja-socjalnych.pl
e-mail: kontakt@federacja-socjalnych.pl

projektodawca jeszcze bardziej dąży do ograniczenia dostępności do ww. prawa, czego bezpośrednim skutkiem będzie prywatyzacja sektora opieki, wymuszająca korzystanie z prywatnych placówek, co do których mechanizmy kontrolne i nadzorcze efektywnie nie działają i zmiana w tym zakresie nie rozwiązuje tego problemu. Po drugie - w tym kontekście, warto zauważyć, że projektowane zmiany zakładają, iż wsparcie środowiskowe mające obligatoryjnie warunkować udzielenie pomocy w formie domu pomocy społecznej – już działa i ma charakter stabilny. Rządowe programy np. „Opieka Wytchnieniowa”, „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, choć potrzebne, mają charakter ograniczony czasowo i finansowo, co wpływa na ich dostępność. Sam resort przyznaje również, że usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, nie są realizowane w ok. 300 gminach, choć jest to ich zadanie obowiązkowe. Nadto, projektowane właśnie przepisy zakładają fakultatywność zadań związanych z pomocą środowiskową. Wszystkie ww. okoliczności, tylko potwierdzają, że skutek w postaci ograniczenia lub pozbawienia prawa do umieszczenia w domu pomocy społecznej nastąpi już teraz, a założenie, że dopiero rozwijane wsparcie środowiskowe (niestabilne, grantowe, w wielu miejscach niedostępne) wypełni ww. lukę ma charakter wyłącznie życzeniowy. Stwarza to więc realną groźbę w zakresie ochrony życia lub zdrowia obywateli. Po trzecie – niezależnie od podniesionych argumentów – warto zauważyć, że specjalny tryb interwencyjny umieszczenia w DPS, który przewidział projektodawca dla sytuacji „bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia”, jest w praktyce nierealizowalny, bowiem w ustawie z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, słusznie wskazano, że taki stan wymaga interwencji medycznej, a nie udzielenia świadczeń pomocy społecznej. Po czwarte – również z ostrożności – wskazujemy, że projektodawca nie precyzuje, który pracownik (OPS/CUS czy DPS) ma dokonać aktualizacji ww. wywiadu oraz sformułowania oceny pod kątem możliwości zapewnienia osobie innej formy pomocy w środowisku. Warto bowiem wskazać, że obecna delegacja ustawowa nie daje podstaw by obligatoryjnie i w pierwszej kolejności, był to pracownik socjalny domu pomocy społecznej, co byłoby naturalnym rozwiązaniem w sytuacji umieszczenia danej osoby w DPS. Reasumując – choć projektodawca unika sformułowania „likwidacja (prawa do) domów pomocy społecznej”, „wygaszanie (prawa do) domów pomocy społecznej” – dokładnie tak należy zakładać skutek powstały w wyniku wdrożenia projektowanych zmian.

Propozycja: Z uwagi na fundamentalne i poważne, ale nie uwzględnione przez projektodawcę, skutki dla zdrowia i bezpieczeństwa obywateli, uważamy za zasadne przeformułowanie ww. przepisów w gronie eksperckim. Na tym etapie, próby korygowania ww. przepisów bez odpowiedniego namysłu, mogą bowiem jedynie jeszcze bardziej zwiększyć zaistniałe ryzyka dla odbiorców pomocy.

17. Art. 1 pkt 23 lit a zakłada, że osobą zobowiązaną do wnoszenia opłaty za dom pomocy społecznej jest kolejno „inna pełnoletnia: a) osoba obdarowana nieruchomością, b) osoba, która nabyła nieruchomość na podstawie umowy dożywocia– dokonanych przed mniej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od dnia zawarcia tych umów,” Dalsze przepisy projektu ustawy są konsekwencją wprowadzenia ww. obowiązku.

Uwagi: Nie ulega wątpliwości, że sytuacja, w której osoba obdarowana nieruchomością lub osoba, która nabyła nieruchomość na podstawie umowy dożywocia, wycofała się z udzielanej

opieki pozostawiając osobę tej opieki wymagającej w sytuacji skutkującej koniecznością umieszczenia jej w domu pomocy społecznej – nie jest zgodna z zasadami sprawiedliwości społecznej. Niemniej jednak, projektodawca powinien zauważyć i uwzględnić, że zgodnie z art. 913 ustawy z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny, jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywotnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd na żądanie jednej z nich zamieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień. W wypadkach wyjątkowych sąd może na żądanie zobowiązanego lub dożywotnika, jeżeli dożywotnik jest zbywcą nieruchomości, rozwiązać umowę o dożywocie. Nadto, w myśl art. 915 k.c. przepisy dwóch artykułów poprzedzających stosuje się odpowiednio do umów, przez które nabywca nieruchomości zobowiązał się, w celu zapewnienia zbywcy dożywotniego utrzymania, do obciążenia nieruchomości użytkowaniem z ograniczeniem jego wykonywania do części nieruchomości. Stwierdzić należy też, że prokurator posiada legitymację żądania zamiany prawa dożywocia na dożywotnią rentę (potwierdzenie można odnaleźć w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie z 19.11.2015 r., III SA/Kr 409/15). Podstawą wszczęcia takiego postępowania przez prokuratora będzie art. 7 (zdanie pierwsze) ustawy z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego: *"Prokurator może żądać wszczęcia postępowania w każdej sprawie, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego"*. Może się zatem okazać, że w wyniku rozwiązania ww. umowy, jednocześnie nadal pozostanie obowiązek uiszczania opłaty za DPS przez osobę obdarowaną, która nie jest jednocześnie małżonkiem, zstępnym lub wstępnym mieszkańca DPS.

Propozycja: Projektodawca powinien uwzględnić ww. okoliczności w projektowanych przepisach i odnieść zasady wyrażone w k.c. i k.p.c. do zakładanego i rozszerzonego obowiązku uiszczania opłaty za ten dom.

18. Art. 1 pkt 31 zakłada, że „Osobę obowiązaną do wnoszenia opłaty za pobyt mieszkańca domu w domu pomocy społecznej zwalnia się całkowicie z tej opłaty, na jej wniosek pod warunkiem że osoba ta: 1) przedstawi prawomocne orzeczenie sądu o pozbawieniu tego mieszkańca władzy rodzicielskiej nad tą osobą i oświadczy, że władza rodzicielska nie została przywrócona lub prawomocne orzeczenie sądu o skazaniu tego mieszkańca za umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego popełnione na szkodę osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty, jej zstępnego, małoletniego lub pełnoletniego nieporadnego ze względu na wiek, stan psychiczny lub fizyczny rodzeństwa lub jej rodzica; 2) wykaże na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku, rażące naruszenie przez osobę kierowaną do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu pomocy społecznej obowiązku alimentacyjnego lub innych obowiązków rodzinnych względem osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty.”

Uwagi: Powyższą zmianę należy odczytywać pozytywnie, bowiem jest też realizacją wieloletniego postulatu naszej organizacji, która wskazywała, że sprzeczne z zasadami sprawiedliwości społecznej, jest żądanie od osób pokrzywdzonych przez swoich rodziców, opłaty za ich pobyt w domu pomocy społecznej. Dotychczasowe próby modyfikacji ww. obowiązku, nie przyczyniły się niestety do jednoznacznej i powszechnej praktyki

dokonywania ww. zwolnień, więc wpisanie przesłanki rażącego naruszenia przez osobę kierowaną do domu pomocy społecznej lub mieszkańca domu pomocy społecznej obowiązku alimentacyjnego lub innych obowiązków rodzinnych względem osoby obowiązanej do wnoszenia opłaty, jako obligatoryjnej podstawy tego zwolnienia, traktować należy jako pożądane. Niemniej jednak, warto wskazać, że ww. zwolnienie przy jednoczesnym braku modyfikacji art. 96 u.p.s., może oznaczać, że ww. osoby wprawdzie pozostaną zwolnione z przedmiotowej opłaty, ale za to zmuszone będą jako spadkobiercy lub zstępni osoby korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej, do uregulowania należności (np. zaległości) za tego rodzica – mieszkańca DPS.

Propozycja: Proponujemy w art. 96 ust. 1 u.p.s. na końcu wskazanego przepisu dodać „ – z zastrzeżeniem art. 64a.”, co pozwoliłoby wyłączyć obowiązek zwrotu ww. należności od osób uprzednio zwolnionych od opłat za DPS ze wskazanego tytułu.

19. Art. 1 pkt 39 lit a zakłada, że „na wniosek osoby w kryzysie bezdomności, świadczenia, o których mowa w art. 37–42 i 47–50 oraz w art. 53, przyznawane są w miejscu pobytu, z zastrzeżeniem ust. 2.”,

Uwagi: Na wstępie należy zauważyć, że użyte na końcu projektowanego przepisu wyrażenie „z zastrzeżeniem ust. 2”, nie jest jednoznaczne, jednak w praktyce oznaczałoby, że ww. ust. 2 stanowiący, iż „W przypadku osoby bezdomnej właściwą miejscowo jest gmina ostatniego miejsca zameldowania tej osoby na pobyt stały.” miałyby pierwszeństwo w stosowaniu przed wprowadzonym wyjątkiem pozwalającym udzielić wnioskowanej pomocy w miejscu pobytu osoby w kryzysie bezdomności. Ponieważ zdecydowana większość osób w kryzysie bezdomności była kiedykolwiek zameldowana na pobyt stały, to w praktyce tak sformułowana reguła dopuszczająca wyjątek w udzieleniu pomocy w miejscu pobytu, pozostałaby realnie niestosowana. Po drugie – z ostrożności wynikającej z przebiegu prac nad nowelizacją, gdzie zakładano i komunikowano jednak fundamentalnie inny skutek wprowadzanej zmiany i odwrócenie dotychczasowej logiki właściwości miejscowej – wskazać należy, że zgodnie z obecnie obowiązującymi przepisami – świadczenie dla ww. grupy odbiorców udzielała wprost gmina ostatniego miejsca zameldowania na pobyt stały lub w tylko w przypadkach szczególnie uzasadnionych i niecierpiących zwłoki – gmina miejsca pobytu osoby bezdomnej, ale pod warunkiem zwrotu wydatków przez gminę ostatniego miejsca zameldowania na pobyt stały. Odwrócenie tychże zasad w udzielaniu świadczeń osobom w kryzysie bezdomności – wprost skutkować będzie znacznym obciążeniem i przerzuceniem ciężaru finansowego na gminy, w których liczba osób w kryzysie bezdomności jest logicznie wyższa (duże aglomeracje). Nawet jeśli nowe rozwiązanie umożliwi domaganie się zwrotu wydatków na rzecz gminy, która przyznała świadczenia w miejscu pobytu – to gminy te muszą założyć w budżecie objęcie pomocą, w tym wydatkami na cele pomocy społecznej, szerszego kręgu świadczeniobiorców. Z kolei gminy właściwe z uwagi na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały osób w kryzysie bezdomności, które to osoby w sposób naturalny zmieniają swoje miejsce pobytu nawet kilka razy w miesiącu – po przyjęciu ww. przepisów, utracą kontrolę nad skalą ponoszonych wydatków i ich zabezpieczenia w budżecie w związku z koniecznością dokonywania zwrotów, o których mowa. Projektodawca, w OSR nie dokonuje i nie przedstawia w tym zakresie żadnych wyliczeń.

Propozycja: Uznając za słuszny argument, że obecny stan nie pozwala na płynne i szybkie udzielanie pomocy osobom w kryzysie bezdomności proponujemy wprowadzenie zasady, że decyzje wydawane na podstawie art. 101 ust. 3 u.p.s. są natychmiast wykonalne, co usprawni proces przyznawania pomocy w sytuacjach niecierpiących zwłoki m.in. dla ww. kategorii odbiorców pomocy. Dodatkowo postulujemy wprowadzenie dodatkowego przepisu w art. 101 u.p.s., że pomoc przyznawana w miejscu pobytu zgodnie z art. 101 ust. 3 u.p.s. nie podlega uzgodnieniu z gminą właściwą ze względu na miejsce zamieszkania albo na ostatnie miejsce zameldowania na pobyt stały zgodnie z art. 101 ust. 7 u.p.s. Tym samym, to do wyłącznej kompetencji gminy udzielającej pomocy w miejscu pobytu byłoby określanie wysokości lub rozmiaru pomocy, które to uzgodnienia obecnie są w części jednostek stosowane i powodują, że pomoc przyznawana jest z opóźnieniem. Nadto, w ten sposób gmina przyznająca pomoc uzyskiwałby większą pewność w zakresie jej zwrotu, co wpłynie na większą gotowość do udzielania wsparcia w miejscu pobytu.

20. Art. 1 pkt 49 lit a zakłada, że dostęp do wykonywania zawodu pracownika socjalnego uzyska osob, która ukończyła studia na kierunku łączonym z kierunkiem praca socjalna, 2b) ukończyła studia w innym zakresie łączonym z zakresem praca socjalna.

Uwagi: Nasza organizacja stanowczo nie wyraża zgody na dalsze rozmontowywanie systemu kształcenia pracowników socjalnych, a tym samym deprofesjonalizację zawodu. W 2021 r. dokonano już poluzowania warunków dotyczących wykształcenia pracowników socjalnych i nie wpłynęło to na stan zatrudnienia. Proponowany zapis dotyczący możliwości wykonywania zawodu pracownika socjalnego przez osoby kończące kierunki łączone oznacza, że osoby kończące takie kierunki jak np. archeologia, językoznawstwo, ochrona środowiska etc. a więc nie związane z pracą na rzecz drugiego człowieka, mogłyby w uzyskać uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, choć w praktyce nie byłyby przygotowane do świadczenia profesjonalnej pomocy. To bowiem uczelnia wyższa w ramach autonomii kształcenia, może swobodnie określić program studiów i element pracy socjalnej może (i zapewne będzie) wyłącznie dodatkiem, który ma sprawić, że osoby te uzyskają uprawnienia bez realnej wiedzy, kompetencji i umiejętności niezbędnych dla działalności mieszczącej się w pojęciu „pracy socjalnej”. Obniżanie standardów dot. wykształcenia powoduje, że obecni studenci jak też osoby zainteresowane studiowaniem kierunku praca socjalna, uznają za bezcelowe podejmowanie trudu studiów na ww. kierunku. Powoduje to ich rezygnację nawet w trakcie kształcenia, bez gwarancji uzyskania uprawnień do wykonywania zawodu pracownika socjalnego w innym trybie. W ten sposób jeszcze bardziej pogłębiany jest kryzys kadr w ww. zawodzie. Należy zwrócić również uwagę, że wprowadzenie kierunków łączony w zakresie pracy socjalnej, oznaczać będzie wprost kwestionowanie dyplomów uzyskanych w Polsce przez podmioty zagraniczne, w tym w ramach Unii Europejskiej, a co ogranicza dostęp pracowników socjalnych z Polski do otwartego rynku zatrudnienia.

Propozycja: Bezwzględnie wymagamy rezygnacji z proponowanych zmian.

21. Art. 1 pkt 52 lit a i b ustala następujące stopnie awansu zawodowego dla pracowników socjalnych: 1) starszy pracownik socjalny; 2) specjalista pracy

socjalnej; 3) starszy specjalista pracy socjalnej; 4) ekspert pracy socjalnej; 5) główny specjalista pracy socjalnej.”

Uwaga: W art. 121b ust. 2 zmienia się brzmienie punktów 2 - 4. Tymczasem zmienione powinny być punkty 3 - 4 i dodany pkt. 5 - w przeciwnym wypadku z wyliczenia znika stanowisko specjalisty pracy socjalnej.

Propozycja: Należy dokonać ww. zmiany.

22. Art. 1 pkt 50 wprowadza regułę, że „Minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, minimum programowe szkoleń podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, kierując się koniecznością zapewnienia sprawności i efektywności szkoleń oraz ich dostosowania do zagrożeń wynikających z wykonywania zawodu pracownika socjalnego.

Uwagi: Ww. przepis realizuje potrzebę dostosowania obowiązkowych szkoleń podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego pracowników socjalnych do potrzeb wynikających z istniejących zagrożeń, ale także w związku z kilkuletnim okresem obowiązywania wskazanej powinności i doświadczeń z tego procesu wynikających. Proponowaną zmianę należy zatem odczytać jako realizację postulatu naszego środowiska zawodowego. Niemniej jednak oprócz określenia minimum programowego dla tychże szkoleń, niezbędne jest wprowadzenie w delegacji ustawowej obowiązku określenia w wydanym rozporządzeniu - wymagań dotyczących kadry dydaktycznej prowadzącej te szkolenia, jak też trybu ich realizacji. Bez ww. elementów, nie będzie możliwe podniesienie efektywności tychże szkoleń, a także realne odpowiedzenie na problemy, które zaistniały w ramach dotychczas realizowanego obowiązku (często szkolenia online prowadzone przez osoby nie znające realiów wykonywania zawodu pracownika socjalnego).

Propozycja: Proponujemy następujące brzmienie: „Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, minimum programowe szkoleń podnoszących poziom bezpieczeństwa osobistego podczas wykonywania czynności zawodowych, tryb realizacji szkoleń oraz wymagania dotyczące kadry dydaktycznej prowadzącej szkolenia, kierując się koniecznością zapewnienia sprawności i efektywności szkoleń oraz ich dostosowania do zagrożeń wynikających z wykonywania zawodu pracownika socjalnego.”

23. Art. 7 wprowadza zasadę, że przyjęcie do domu pomocy społecznej dotyczy tylko osób pełnoletnich.

Uwagi: W powyższym zakresie nasza organizacja wskazuje, że odpowiednio aktualne pozostają uwagi z pkt 15 naszej opinii, a dotyczące niewystarczającego poziomu stabilnego wsparcia środowiskowego, by odpowiedzialnie uznać, że może „z dnia na dzień” dokonać się

pozbawienie prawa rodziców (opiekunów) lub uprawnienia sądu do skorzystania z możliwości zapewnienia tymże dzieciom wsparcia w domu pomocy społecznej. Jest dla nas również oczywiste, że obecny stan pieczy zastępczej (ok. 2 tys. dzieci czeka na realizację postanowień dotyczących ich zabezpieczenia w pieczy zastępczej w sytuacji zagrożenia życia lub zdrowia; wnioski o umieszczenie w DPS składają zwykle sami rodzice zastępczy, prowadzący rodzinne domy dziecka lub dyrektorzy placówek opiekuńczo – wychowawczych, którzy nie mogą liczyć na odpowiedni poziom wsparcia po przyjęciu dzieci z niepełnosprawnościami; brak jest dostatecznej liczby rodzin zastępczych, w tym specjalistycznych etc.) oznacza, że ww. dzieci jeśli nie uzyskają pomocy w systemie pomocy społecznej – to znajdują się w luce opiekuńczej, która stwarza realne ryzyko dla ich zdrowia, życia oraz rozwoju. Z uwagi na fakt, że projektowane dopiero zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zakładają długofalowy efekt odwracający ww. niekorzystny trend, choć nie jest też pewne kiedy i z jakim skutkiem ta zmiana może nastąpić – to propozycję zakazu kierowania małoletnich do DPS-ów już teraz, należy potraktować jako świadome zwiększanie zagrożenia dla tychże dzieci i ich rodzin. Według naszej organizacji, projektodawca wbrew powołanym wytycznym do tworzenia aktów prawa oraz OSR, nie założył oraz nie opracował planu oraz zabezpieczeń we wdrażaniu ww. rozwiązania w życie przy istniejącym ryzyku, a także nie dokonał założeń oraz analizy dotyczących zminimalizowania ryzyka wystąpienia negatywnych skutków wprowadzanej regulacji oraz stopnia akceptowalności tego ryzyka, choć jego wystąpienie jest pewne.

Propozycja: Uważamy za niezbędne odstąpienie od ww. zmiany na obecnym etapie procedowania i przeprowadzenie rzetelnej, obiektywnej oraz wszechstronnej analizy oraz debaty w w/w zakresie.

24. Dodatkowe uwagi:

- a) Projekt ustawy wbrew rekomendacjom Zespołu ds. reformy systemu pomocy społecznej (Grupa – Kadry, Strategiczna) nie zawiera proponowanych rozwiązań mających na celu wzmocnienie kadr pomocy społecznej (np. określenie wysokości podwyżki po nadaniu awansu zawodowego), a wręcz wprowadza rozwiązania stojące w oczywistej sprzeczności z postulatami ekspertów i środowiska zawodowego. Stanowi więc o braku wywiązania się strony rządowej z obietnicy dalszej systemowej poprawy warunków dla wszystkich pracowników pomocy społecznej.
- b) Projekt ustawy, nie jest spójny i skoordynowany z równoległe toczącymi się pracami nad nowelizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej np. w tej drugiej (art. 1 pkt 16 lit b) przewiduje się waloryzację dodatku „terenowego” dla asystentów rodziny, czego nie uwzględniono w opiniowanym projekcie nowelizacji ustawy o pomocy społecznej, a co może oznaczać wprost odpyły pracowników socjalnych do systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Wnosimy o poprawienie co najmniej tej różnicy.

Mamy nadzieję, że powyższe uwagi spotkają się z Państwa zrozumieniem i przyjęciem. Wnosimy o pisemne odniesienie się do każdej z uwag i poinformowanie naszej organizacji o dokonanych rozstrzygnięciach.

Polska Federacja Związkowa
Pracowników Socjalnych
i Pomocy Społecznej

PRZEWODNICZĄCY
Polskiej Federacji Związkowej
Pracowników Socjalnych i Pomocy Społecznej

Paweł Maczyński

